

Inventering av leoparder på Sangare Ranch Conservancy i Kenya

Henrik Svengren

I hela Afrika ökar befolkningsmängden i raskt takt och därför behövs mer outnyttjad mark för odling och boskapsskötsel. De vilda djur och växter som finns där kommer att försvinna efterhand som deras hemmiljö försvinner. Träd och buskar huggs ner för att få ved att elda med och virke till att bygga med om det finns stora träd kvar. Det händer att människor som lever fattigt jagar efter vilda djur, för att få mer kött att äta eftersom kött är den dyraste matvaran. Vild orörd natur är mycket ovanlig i stora delar av Afrika och det är brådskande att skydda det som finns kvar. Ett lands regering kan bestämma att ett område skall skyddas i form av ett reservat eller en nationalpark, men detta händer tyvärr alltför sällan. Även privata markägare kan skydda sin mark genom att omvandla den till ett privat reservat. Det privata alternativet hamnar allt mer i fokus och får större betydelse eftersom det är bråttom med att skydda orörd mark. Ett vanligt problem med reservat är att de djur som finns där kan ta sig utanför reservatet och in på mark där människor bor och har sina odlingar och boskapsdjur. Exempelvis babianer, elefanter, bufflar och vildsvin orsakar stora skador på odlade fält. Även rovdjur som lejon, hyena och leopard tar sig utanför reservaten och dödar kor, getter och hundar i jakt på föda. Sangare Ranch Conservancy är ett nybildat privat reservat och ligger i centrala Kenya. Reservatet är inhägnat så att betande djur inte kan komma ut, inte heller finns lejon eller hyenor, men väl leoparder. Leoparder jagar både de vilda djur som finns inne i reservatet och getter som finns på gårdarna runt om eftersom de kan hoppa över staketet. Om man vet ungefär hur många leoparder som vistas i reservatet och hur mycket bytesdjur som finns i reservatet och utanför kan man bedöma om leoparderna och bytesdjuren verkar kunna klara sig över en lång tid framöver så att det finns stabilitet i reservatet och liten risk för konflikter med människorna runt om kring. I den här studien fann jag spår av 13 leoparder på en yta av 20km² genom att leta efter leopardspillning och analysera DNA rester i spillningen som kommer från leoparden. Varje leopard har en egen version av DNA som skiljer dem åt. Det är mycket med 13 leoparder på en så pass liten yta efter som en leopard behöver stora ytor i sitt hemområde. Bytesdjuren som finns i reservatet räcker inte till 13 leoparder på lång sikt, och jag upptäckte även att 5% av getterna utanför reservatet dödades av leoparder. Reservatet ligger mellan två väldigt stora nationalparker med många leoparder och avstånden mellan nationalparkerna och reservatet är kort, endast ca 1,5 mil. Studien visar att det sannolikt finns både leoparder som bor i reservatet och leoparder som är på genomresa för att söka sig partners, nya hemområden eller har lämnat sina hem i de stora nationalparkerna tillfälligt. För att födan ska räcka jagar de även utanför reservatet. Bland annat föreslår studien att boskapsskötare utbildas så att bättre herdeteknik används, vilket markant minskar risken att rovdjur jagar boskap, och att det behövs fler privata reservat i anslutning till Sangare Ranch Conservancy och mellan de två stora nationalparkerna så att det blir till ett stort skyddat område med fri passage utan hinder. Då kan leoparder och deras vilda bytesdjur röra sig fritt över väldigt stora områden och leva naturligt och stabilt utan att behöva leta föda på böndernas mark utanför det skyddade området. Det skulle även bli bättre möjligheter i hela området att få inkomster från turism än vad det är idag, och på så sätt kan de privata markägarna och deras anställda tjäna mer pengar genom turismnäring än från jordbruk och boskapsskötsel.

Examensarbete i biologi, 20p, HT 2007

Institutionen för biologisk grundutbildning och Institutionen för ekologi och evolution,
Zooekologi, Uppsala Universitet
handledare: Mats Björklund